

ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.L5@regeringskansliet.se

Yttrande över utkast till lagrådsremiss: Skärpta straff för olovlig körning och rattfylleribrott

Ju2021/04215

Hovrätten yttrar sig över förslagen i utkastet enligt följande.

Höjda straffskalor

Hovrätten ifrågasätter att det finns behov av att höja de aktuella straffskalorna. Det finns gott om utrymme för en nyanserad straffmätning inom de befintliga straffskalorna och, som hovrätten tidigare anfört i yttrande över promemorian ”Ett stärkt straffrättsligt skydd mot upprepad trafikbrottslighet och en utvärdering av den nedre promillegränsen för sjöfylleri” (Ju2019/03808/L5), är det svårt att föreställa sig en situation där straffvärdet för den enskilda gärningen överstiger dagens maximistraff. Redan av denna anledning *ansyrker* hovrätten förslaget om höjda straffskalor för olovlig körning, grovt brott, rattfylleri och grovt rattfylleri.

Det är även tveksamt om höjda straffskalor kan bidra till en minskad trafikbrottslighet. Många av de personer som lagförs för rattfylleri och olovlig körning har missbruksproblem och hot om strängare straff kan därför inte antas ha en avskräckande effekt på så sätt att det i någon större utsträckning påverkar benägenheten att återfalla i brott.

Förslagen om höjda straffskalor får även en indirekt påverkan på tingsrätternas verksamhet och resursfördelning. Höjda maximistraff för brotten rattfylleri och olovlig körning, grovt brott, innebär att målen ska handläggas av ordinarie domare eller tingsfiskaler. Vid avgörande efter huvudförhandling ska även nämnd delta. Det torde innebära ökade kostnader och konsekvenserna härav har inte analyserats i utkastet till lagrådsremiss. Hovrätten ställer sig tveksam till att dessa kostnadsökningar kan rymmas inom de befintliga anslagen.

Utöver kostnadsaspekten innebär förslaget även att tingsrättsnotarierna förlorar sin behörighet att handlägga mål om rattfylleri och olovlig körning, grovt brott, vilket hovrätten bedömer kan ha en negativ inverkan på notariernas utbildning. Redan genom tidigare genomförd straffskärpning gällande brottet skadegörelse har antalet mål som notarierna självständigt får handlägga minskat. Genom dessa förändringar kan attraktiviteten i notarieutbildningen avta.

Slutsatsen av det anförda är att även de negativa konsekvenser som hovrätten redogjort för utgör skäl för hovrätten att *avstyrka* förslaget om höjda straffskalor för grov olovlig körning, rattfylleri och grovt rattfylleri.

Olovlig körning

Mot bakgrund av de trafiksäkerhetsändamål som motiverar straffansvaret för olovlig körning samt den omständigheten att många andra trafikbrott kan begås av oaktsamhet *tillstyrker* hovrätten förslaget om att det införs ett oaktsamhetsansvar vid olovlig körning. Här vill hovrätten framhålla vikten av att skälen för införandet av ett oaktsamhetskrav som framförs på s. 23 ff. i utkastet till lagrådsremiss även lyfts fram tydligare i författningskommentaren.

Hovrätten *tillstyrker* förslaget att det införs en egen brottsbeteckning för grov olovlig körning samt att denna införs i ett nytt stycke. Hovrätten *tillstyrker* även förslaget om tillåtande av olovlig körning.

Hovrätten har inga invändningar i sak mot förändringarna avseende de kvalifikationsgrunder som kan medföra att brottet olovlig körning bedöms som grovt brott. Hovrätten vill dock framhålla följande rörande kvalifikationsgrunden ”tidigare har gjorts sig skyldig till”. I utkastet till lagrådsremiss anförs att uttrycket inte bara omfattar tidigare domar utan även strafförelägganden och åtalsunderlåtelse samt med hänvisning till prop. 2014/15:26 s. 16, att bestämmelsen även är tillämplig när flera brott är uppe till bedömning vid ett och samma tillfälle. Åsyftade förarbetsuttalande gällde förändringar i reglerna om fordonsförverkande enligt trafikbrottslagen. I det nu aktuella lagstiftningsarbete har däremot föreslagits att uttrycket ska utgöra en kvalifikationsgrund för när brottet kan komma att bedömas som grovt. Uttrycket ”tidigare har gjort sig skyldig till” förekommer i flera andra straffrättsliga bestämmelser och syftar då enbart på tidigare lagföringar (se t.ex. 29 kap. 4 § och 30 kap. 4 § brottsbalken). Det är därför enligt hovrättens mening inte lämpligt att samma uttryck nu används som kvalifikationsgrund och då föreslås avse inte bara tidigare lagföringar utan även när flera brott som är uppe till bedömning vid ett och samma tillfälle. Hovrätten konstaterar också att återfall i brott varmed hovrätten avser brott efter tidigare lagföring normalt ska beaktas vid påföljdsval och straffmätning samt i förekommande fall genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Om det framöver läggs fram fler lagförslag där återfall med nu föreslagen innebörd föreslås som kvalifikationsgrund finns det en risk för att det straffrättsliga regelsystemet blir oförutsebart och

svårtillämpbart. En sådan utveckling är inte önskvärd och hovrätten anser därför att det kan finns anledning att överväga om det finns lämpligare sätt att åstadkomma en skärpt reaktion på återfall i trafikbrott än genom den föreslagna kvalifikationsgrunden.

I motiveringen till förslaget nämns att det finns anledning att se allvarigare på återfall efter lagföringar än upprepade olovliga körningar utan tidigare lagföringar. Det bör i denna del möjligen tydliggöras på ett bättre sätt hur detta bör avspeglas i rättstillämpningen då båda fallen kan medföra att brottet rubriceras som grovt.

Rattfylleri

Hovrätten *tillstyrker* de föreslagna redaktionella ändringarna av rattfylleri-bestämmelserna.

Eftersom förslaget om att rattfylleri ska kunna rubriceras som grovt brott på grund av att föraren återfallit i rattfylleribrottslighet i stort överensstämmer med den nuvarande bestämmelsen om olovlig körning bedömer hovrätten att förslaget i sak inte borde medföra några större tillämpningsproblem i fråga om rubricering. De synpunkter hovrätten redovisat ovan kring formuleringen ”tidigare gjort sig skyldig till brott” gör sig dock gällande även i detta sammanhang.

Grovt rattfylleri är ett brott av sådan art att påföljden normalt ska bestämmas till fängelse. I utkastet berörs inte frågan om även sådana rattfylleribrott som rubriceras som grova enbart på grund av återfall ska anses utgöra artbrott. Om så är fallet kommer återfallet få ett starkt genomslag med fler korta fängelsestraff som följd. För att undvika tveksamheter vid tillämpningen bör detta förtydligas.

Detta yttrande har beslutats av hovrättspresidenten Agneta Ögren, hovrättslagmannen Susanne Hård och hovrättsrådet Karin Gustin efter föredragning av tf. hovrättsassessorn Martina Diab.

Agneta Ögren

Martina Diab